Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
YVES BOT
esitatud 23. veebruaril 2016[1]

Kohtuasi C-614/14

**Kriminaalmenetlus,
milles süüdistatav on
Atanas Ognyanov**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus, Bulgaaria))

Eelotsusetaotlus — ELTL artikkel 267 — Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 94 — Eelotsusetaotluse sisu ja eelotsusetaotluse esitanud kohtu kohustused — Faktiliste asjaolude ja õigusliku raamistiku kirjeldus — Siseriiklik norm, mis sunnib eelotsusetaotluse esitanud kohut ennast taandama põhjusel, et ta esitas kohtuasja faktiliste asjaolude ja õigusliku raamistiku kirjelduse eelotsusetaotluse esitamiseks Euroopa Kohtule — Harta artiklid 47 ja 48

I. **Sissejuhatus**

1. Kas ELTL artiklis 267 ja Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 94 kehtestatud eelotsusetaotluse sisu reguleeriv kord võib ohustada Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklites 47 ja 48 sätestatud õiguste tagamist?

2. Kas eelotsusetaotluse esitanud kohus on kohustatud ennast põhikohtuasja menetlemisest taandama põhjusel, et ta esitas selles kohtuasjas esitatud oma eelotsusetaotluses kohtuasja faktiliste asjaolude ja õigusliku raamistiku kirjelduse?

3. Näib, et Bulgaaria õiguses on see kriminaalmenetluse seadustiku (Nakazatelno protsesualen kodeks, edaspidi „NPK“) artikli 29 kohaselt nii.

4. Just selle õigusnormi alusel nõudis Sofia linna prokuratuur (Sofiyska gradska prokuratura), et Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) ennast taandaks põhjusel, et see kohus olevat avaldanud Euroopa Kohtus menetlemisel olevas kohtuasjas Ognyanov, C-554/14[2] esitatud eelotsusetaotluse raames selle kohtuasja faktiliste asjaolude ja õigusliku raamistiku tuvastamisel „esialgse seisukoha“ ja seda enne, kui kohus oleks asjas nõu pidanud, rikkudes nii oma erapooletuse kohustust ja rikkudes peale selle A. Ognyanovi õigust süütuse presumptsioonile.

5. Käesolevas kohtuasjas pöörduti seega Euroopa Kohtusse küsimusega, kas niisugune õigusnorm, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on liidu õigusega vastuolus.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — Selles kohtuasjas ja käesolevas kohtuasjas esitatud eelotsusetaotlused on esitatud sama kohtuvaidluse kohta, mis algatati Sofiyski gradski sadis (Sofia linnakohus) ja milles ma esitan eraldi ettepanekud.

6. Ma ei eita, et eelotsusetaotluse mehhanism võib tõstatada vahel probleeme, millega on iga astme ja järgu siseriiklikel kohtutel keerukas toime tulla, eriti kui arvestada liikmesriikide õiguses valitsevaid erinevusi kohtu algatuse osas, mis on muuseas ühed kõige vähem ühtlustatud ja kõige erinevamad valdkonnad.

7. Rohke kohtupraktika, mis käsitleb siseriikliku kohtu ja Euroopa Kohtu koostööd eelotsusetaotluse raames, nagu ka arvukad õigusnormid, millega seda mehhanismi kujundatakse, ei jäta siiski vähimatki kahtlust selles, kuidas tuleb sellele küsimusele vastata.

8. Esitades kohtuasjas C-554/14 esitatud eelotsusetaotluse raames selle kohtuasja faktiliste asjaolude ja õigusliku raamistiku kirjelduse, Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) vaid järgis ELTL artiklis 267 ja kodukorra artiklis 94 Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamiseks kehtestatud korda – ja seda korda, kui seda rakendatakse õigesti, ei saa pidada menetluse õiglust ja poolte põhiõigusi ohustavaks.

9. Niisugune norm, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tuleks seega kohaldamata jätta.

10. Ühelt poolt seepärast, et see seab küsimärgi alla eelotsusetaotluse põhitingimused, nagu need on kindlaks määratud ELTL artiklis 267 ja Euroopa Kohtu praktikas ning täpsustatud kodukorra artiklis 94.

11. Teiselt poolt seepärast, et selle normiga jäetakse lõppkokkuvõttes Bulgaaria kriminaalkohtud ilma võimalusest esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, sekkudes seega neile EL toimimise lepinguga ja Euroopa Kohtu praktikaga tunnistatud eriomastesse õigustesse.

12. Oma eelotsusetaotluses ei ole Sofiyski gradski sadil (Sofia linnakohus) muide mingeid kahtlusi, kuidas tuleks eespool nimetatud liidu õiguse norme tõlgendada.

13. Mulle näib, et oma lähenemisviisiga püüab ta muuta seda, kuidas Bulgaaria kriminaalkohus ja võib-olla koguni Konstitutsionen sad (konstitutsioonikohus)[3] tajub eelotsusetaotlust, ja näidata vastuolusid regulatsioonis, mis võib selle rakendamise korral sundida igat Bulgaaria kriminaalkohut Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamisest loobuma.

14. Tõsi küll, see kohus rõhutab, et eelotsusetaotlus on Bulgaaria kriminaalkohtu jaoks uus tegevus, arvestades ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 36 ülemineku sätete kohta artikli 10 lõikes 1 ette nähtud piirangut.

15. Ent kui eelotsusetaotluse institutsioon on Bulgaaria kriminaalkohtu jaoks uus, siis seevastu valdavad seda toimingut eriti hästi Bulgaaria tsiviil- ja halduskohtud, nagu seda kinnitab suhteliselt suur nende kohtute esitatud eelotsusetaotluste arv.[4]

16. Selle kohta on tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Grazdhanski protsesualen kodeks[5]) VII osa 59. peatükis[6] täpsustatud kõik Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamise suhtes kohaldatavad menetlusnormid. Selle artiklis 630, mis käsitleb eelotsusetaotluse sisu, on lõikes 1 sätestatud vastavalt kodukorra artiklis 94 kehtestatud korrale nõue, et „[e]elotsusetaotlus peab sisaldama kohtuvaidluse

3 — Vt selle kohta Vatsov, M., „European integration through preliminary rulings? The case of the Bulgarian Constitutionnal Court“, *The preliminary reference to the Court of justice of the European Union by Constitutional Courts, German Law Journal*, kd 16, nr 6, 2015.

4 — Vt Bulgaarias eelotsusetaotlust käsitlevate õigusaktide ja praktika kirjelduse kohta Bulgaaria aruanne, mille on koostanud Fartunova, M., Coutron, L. teoses „L'obligation de renvoi préjudiciel à Euroopa Kohus de justice: une obligation sanctionnée?“, Bruylant, Bruxelles, 2014, lk 145.

5 — Edaspidi „GPK“. GPK ingliskeelne versioon on kättesaadav Varhoven kasatsionen sadi (kõrgeim kassatsioonikohus) veebisaidil järgmisel aadressil: http://www.vks.bg/english/vksen_p04_02.htm#PART_SEVEN__Content of Request.

6 — Nimetatud VII osa pealkiri on „Tsiviilkohtumenetluse erinormid Euroopa Liidu õigusesse kuuluvate kohtuasjade puhul (jõustunud 27. juulil 2007) “. Nimetatud 59. peatükk omakorda käsitleb „eelotsusetaotlusi“.

faktiliste asjaolude kirjeldust, kohaldatavat siseriiklikku õigust, täpset viidet õigusnormile või aktile, mille tõlgendamist või kehtivuse hindamist taotletakse, põhjuseid, mille pärast eelotsuse taotlust esitav kohus leiab, et eelotsusetaotlus on kohtuasja õigesti käsitlemiseks vajalik, ning samuti eelotsuse küsimuse sõnastust“ [7].

17. Kuigi selles peatükis 59 sätestatud normid on põhimõtteliselt kehtestatud ainult tsiviilkohtutele, on need kohaldatavad ka halduskohtutes algatatud menetlustele ja seda vastavalt halduskohtumenetluse seadustiku (Administrativnoprotsesualen kodeks) [8] artiklile 144.

18. ELTL artiklis 267 ning Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 94 ja kohtupraktikas eelotsusetaotluse sisu kohta kehtestatud nõuded ei ole liikmesriigi kohtutele ja seadusandjale kaugeltki tundmatud ja kuuluvad seega juriidilisse arsenali, ja seda alates Bulgaaria Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemisest 2007. aastal.

19. Kuigi ma mõistan, et teatavatel kriminaalkohtutel võib esineda raskusi nende jaoks uue eelotsusetaotluse mehhanismi kasutamisel, on ometi ELTL artikli 267 alusel eelotsusetaotluse esitamiseks kehtestatud ja kodukorra artiklis 94 täpsustatud kord ühesugune, olgu tegu tsiviil- või kriminaalasjaga. Kuigi kodukorras on III jaotise 3. peatükis ette nähtud erisätted vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala puudutavate kohtuasjade kohta, ei mõjuta need sätted kuidagi eelotsusetaotlust esitavale kohtule selle kodukorra artiklist 94 tulenevaid kohustusi.

20. Arvestades õigusnorme ja kohtupraktikat, millega reguleeritakse siseriikliku kohtu ja Euroopa Kohtu koostööd eelotsusetaotluse raames, ei ole seega mingit kahtlust, mis vastus tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule anda.

21. Seepärast teen Euroopa Kohtule ettepaneku otsustada, et ELTL artiklit 267 ja kodukorra artiklit 94 koostoimes harta artiklites 47 ja 48 osutatud õigusnormidega tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugune siseriiklik õigusnorm, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mis sunnib eelotsusetaotluse esitanud kohut ennast põhikohtuasjast taandama põhjusel, et see kohus esitas oma eelotsusetaotluse raames selle kohtuasja faktiliste asjaolude ja õigusliku raamistiku kirjelduse.

22. Järelikult tuleb Sofiyski gradski sadil (Sofia linnakohus) jätta niisugune õigusnorm kohaldamata.

23. Märgin veel, et liikmesriikide institutsioonilist ja menetluslikku autonoomiat arvestades ei ole ELTL artikliga 267 ja kodukorra artikliga 94 vastuolus see, et eelotsusetaotluse esitanud kohus kuulab pärast seda, kui Euroopa Kohus on teinud kohtuotsuse, pooled uuesti ära ja teeb uued menetlustoimingud ning sellest tulenevalt muudab oma eelotsusetaotluse raames tehtud tuvastusi.

7 — Vabatõlge.

8 — See artikkel näeb ette GPK kohaldamise täiendavalt kõikide küsimuste puhul, mille kohta selles sõnaselged sätted puuduvad.

II. **Faktilised asjaolud ja õiguslik raamistik**

24. Käesoleval juhul mõisteti Bulgaaria kodanikule A. Ognyanovile Taani kohtus raskendavatel asjaoludel varguse ja tapmise eest karistuseks viieteistkümneaastane vangistus. Ta kandis Taani vanglas oma karistust 10. jaanuarist 2012 kuni 1. oktoobrini 2013, mil ta anti 21. märtsil 1983 allkirjastatud süüdimõistetute üleandmise konventsiooni[9] alusel Strasbourgis üle Bulgaaria ametivõimudele ülejäänud karistuse kandmiseks Bulgaarias. Pärast A. Ognyanovi üleandmist esitas Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) Euroopa Kohtule kolm eelotsuse küsimust raamotsuse 2008/909/JSK[10] artikli 17 tõlgendamise kohta (kohtuasi C-554/14).

25. Pärast nende küsimuste esitamist nõudis Sofia linna prokuratuur, et see kohus ennast taandaks põhjusel, et ta oli selles kohtuasjas esitatud eelotsusetaotluse punktides 2-4 avaldanud arvamust faktiliste ja õiguslike küsimuste kohta – ja seda enne, kui kohus oleks nimetatud kohtuasjas nõu pidanud.

26. Käesolevas asjas esitatud eelotsusetaotlusest nähtub, et vastavalt NPK artiklile 29, nagu seda on tõlgendanud Varhoven kasatsionen sad (kõrgeim kassatsioonikohus), on kohtu poolt esialgse seisukoha avaldamine kohtuasja sisulises küsimuses enne lõpliku otsuse tegemist erapoolikuse erijuhtum.

27. Erapoolikuse korral on kohtunik kohustatud ennast taandama, mis tähendab kõigepealt, et ta lõpetab kohtuasja menetlemise, teiseks, et see kohtuasi määratakse uuesti teistele asjaomase kohtu kohtunikele, ja kolmandaks, et määratud uus kohtukoosseis asub kohtuasja uuesti menetlema.

28. Kui kohtunik ennast ei taanda, jätkab kohtuasja menetlemist ja teeb lõpliku otsuse, siis on see otsus vigane, sest see on tehtud „olulisi vorminõudeid rikkudes“. Kõrgema astme kohus tühistab nimetatud otsuse ja kohtuasi määratakse uuesti menetlemiseks teisele kohtukoosseisule.

29. Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) täpsustab, et kohtupraktikas juhindutakse „erapoolikuse“ kriteeriumi eriliselt rangest tõlgendusest. Selle kohta märgib ta nimelt, et seda kontrolli tehakse omal algatusel ja et vähimgi viide kohtuasja faktilistele asjaoludele või nende õiguslikule kvalifitseerimisele annab automaatselt põhjuse kohtuniku taandamiseks.

30. Selle näiteks nimetab Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) viit Varhoven kasatsionen sadi (kõrgeim kassatsioonikohus) otsust[11], milles viimane tühistas esimese astme kohtute otsused erapoolikuse tõttu.

31. Lõpuks nähtub eelotsusetaotlusest, et kohtuniku poolt esialgse seisukoha avaldamisega kaasneb mitte ainult tema taandamine ja/või lõpliku otsuse tühistamine, vaid tema suhtes algatatakse ka distsiplinaarvastutuse tuvastamise menetlus distsiplinaarrikkumise tõttu. Nimelt on vastavalt eetikakoodeksi (Kodeks za etichno povedenie) punktidele 2.3 ja 7.4 kohtunikul keelatud teha avalikke avaldusi tema menetluses oleva kohtuasja kohta või avaldada esialgset seisukohta. Peale selle näeb selle koodeksi punkt 7.3 ette, et kohtunik võib avaldada seisukohta põhimõtteliste õigusküsimuste kohta, hoidudes aga viitamast konkreetsetele faktilistele asjaoludele ja nende õiguslikust kvalifitseerimisest.

32. Käesolevas asjas, aga on tema hinnangul eelotsusetaotluse esitanud kohus kohtuasjas C-554/14 eelotsusetaotluse esitamisega avaldanud avalikult ja ametlikult esialgse seisukoha selle kohtuasja konkreetsete faktiliste asjaolude kohta.

9 — See konventsioon on kättesaadav Euroopa Nõukogu veebisaidil. Selle on ratifitseerinud 64 riiki ja see jõustus 1. juulil 1985. Liikmesriikidest ei ole seda allkirjastanud ainult Horvaatia Vabariik ja Soome Vabariik.

10 — Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsus vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (ELT L 327, lk 27).

11 — Need on kriminaalasjad nr 352/2008, 438/2009, 466/2009, 527/2009 ja 463/2013.

III. **Eelotsuse küsimused**

33. Nendel asjaoludel otsustaski Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas tegemist on liidu õiguse (ELTL artikli 267 teine lõik koostoimes kodukorra artikliga 94, harta artiklitega 47 ja 48 või muude kohaldatavate sätetega) rikkumisega, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus pärast eelotsuse saamist menetlust jätkab ja teeb asjas sisulise otsuse, ilma et ta ennast taandaks? Selle taandamise aluseks oleks, et eelotsusetaotluse esitanud kohus avaldas eelotsusetaotluses asja kohta sisulises küsimuses esialgse seisukoha (pidades teatavaid faktilisi asjaolusid tuvastatuks ja teatavat õigusnormi nendele faktilistele asjaoludele kohaldatavaks).

Eelotsuse küsimus esitatakse eeldusel, et asjaolude ja kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel on eelotsusetaotluse esitamist silmas pidades järgitud kõiki menetlusnorme, et kaitsta menetlusosalise õigust esitada tõendeid ja ennast kaitsta.

2. Kui esimesele küsimusele vastatakse, et menetluse jätkamine on õiguspärane, siis kas sellisel juhul rikutakse liidu õigust, kui:

   a) eelotsusetaotluse esitanud kohus võtab kõik, mis ta tuvastas eelotsusetaotluses, muudatusteta üle oma lõplikku otsusesse ja keeldub faktiliste ja õiguslike järelduste ülevaatamiseks kogumast uusi tõendeid ja menetlusosalisi ära kuulamast? Tegelikult kogub eelotsusetaotluse esitanud kohus uusi tõendeid ja kuulab menetlusosalised ära vaid küsimustes, mida eelotsusetaotluses ei käsitatud tuvastatuna,

   b) eelotsusetaotluse esitanud kohus kogub uusi tõendeid ja kuulab menetlusosalised ära kõikides olulistes küsimustes, sealhulgas küsimustes, mille kohta avaldas kohus oma seisukoha juba eelotsusetaotluses, ja avaldab oma lõplikus otsuses oma lõpliku seisukoha, mis tugineb kõikidele kogutud tõenditele ja mis kujundati pärast menetlusosaliste kõikide argumentide kaalumist, olenemata sellest, kas tõendid koguti ja argumendid esitati enne eelotsusetaotluse esitamist või pärast eelotsuse saamist?

3) Kui esimesele küsimusele vastatakse, et menetluse jätkamine on liidu õigusega kooskõlas, siis kas sellisel juhul on liidu õigusega kooskõlas, kui kohus otsustab põhikohtuasja menetlemise jätkamisest loobuda ja ennast asjaga seotuse tõttu taandada, kuna menetluse jätkamine rikuks liikmesriigi õigust, mis kaitseb menetlusosaliste ja õigusemõistmise huve suuremal määral? Nimelt kui taandamine on vajalik seetõttu, et:

   a) eelotsusetaotluse esitanud kohus on eelotsusetaotluse raames enne oma lõpliku otsuse tegemist avaldanud asja kohta esialgse seisukoha, mis on küll lubatav liidu õiguse kohaselt, kuid ei ole lubatav liikmesriigi õiguse kohaselt,

   b) eelotsusetaotluse esitanud kohus kujundaks oma lõpliku seisukoha kahes otsuses, mitte ühes (kui lähtuda sellest, et eelotsusetaotlus ei ole esialgne, vaid lõplik seisukoht), mis on küll lubatav liidu õiguse kohaselt, kuid ei ole lubatav liikmesriigi õiguse kohaselt.“

34. Oma kirjalikud seisukohad esitasid Hispaania ja Madalmaade valitsus ning Euroopa Komisjon.

35. Võib vaid kahetseda, et puudusid põhikohtuasja poolte ja Bulgaaria valitsuse omad.

IV. **Minu analüüs**

36. Kohtupraktikas ja õiguskirjanduses on piisavalt meelde tuletatud, et eelotsusetaotlus on liidus kohtusüsteemi alustala, mille rakendamine on siseriikliku kohtu ülesanne.

37. Nagu tuletas meelde Euroopa Kohus oma arvamuses 2/13 [12], on eelotsusemenetluse eesmärk „Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelise dialoogi loomise teel tagada liidu õiguse tõlgendamise ühtsus […], võimaldades seeläbi tagada ka selle järjepidevuse, täieliku õigusmõju ja autonoomsuse ning lõpuks ka aluslepingutega kehtestatud õiguse ainuomase olemuse“. [13]

38. Euroopa Inimõiguste Kohus, mõistes oma kohtuotsuses Dhahbi *vs*. Itaalia [14] liikmesriigi süüdi seetõttu, et liikmesriigi kohus ei olnud piisavalt põhjendanud oma keeldumist Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamisest, sedastas juba kindlalt väljakujunenud kohtupraktika liinis selle mehhanismi tähtsuse Euroopas ja kinnitas lõplikult asjaolu, et eelotsusetaotlus on liikmesriigi kohtu põhipädevus sel määral, et see kohus ei või seda kasutada meelevaldselt, sest muidu võib ta rikkuda õigust õiglasele kohtumenetlusele.

A. *Esimene küsimus*

39. Oma esimese küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult sisuliselt, kas ELTL artiklit 267 koostoimes kodukorra artikliga 94 ja harta artiklitega 47 ja 48 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus siseriiklik norm, mis sunnib eelotsusetaotluse esitanud kohut ennast põhikohtuasjast taandama põhjusel, et see kohus esitas oma eelotsusetaotluses selle kohtuasja faktiliste asjaolude ja õigusliku raamistiku kirjelduse, eemaldudes sel viisil oma erapooletuse kohustusest ja rikkudes õigust süütuse presumptsioonile.

40. Nagu ma märkisin, ei ole Sofiyski gradski sadil (Sofia linnakohus) eespool nimetatud õigusnormide tõlgendamise suhtes mingit kahtlust. Selle küsimuse vastus on tõepoolest ilmne, arvestades ühelt poolt õigusnorme ja kohtupraktikat, mis on eelotsusetaotluse mehhanismi juba aastakümneid kujundanud, ja teiselt poolt Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat.

1. Eelotsusetaotluse sisu käsitlevad õigusnormid ja kohtupraktika

41. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud menetlus Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute tiheda ja otsese koostöö vahend, mille kaudu Euroopa Kohus annab liikmesriikide kohtutele liidu õiguse tõlgendusi, mida kohtud vajavad nende menetluses olevate vaidluste lahendamiseks. [15] Eesmärk on kindlustada liidu õiguse esmasus ning selle normide ühetaoline tõlgendamine kõikides liikmesriikides.

12 — EU:C:2014:2454.

13 — Punkt 176 ja seal viidatud kohtupraktika.

14 — Nr 17120/09. Selles asjas olid Itaalia ametiasutused keeldunud maksmast Tuneesia kodanikust hagejale peretoetust põhjusel, et see toetus oli ette nähtud ainult riigi oma ja liidu kodanikele. Hageja vaidlustas talle osaks saanud erineva kohtlemise Itaalia kohtutes ja nõudis, et esitataks eelotsusetaotlus Euroopa Kohtule palvega tõlgendada Vahemere piirkonna lepingut, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Tuneesia Vabariigi vahel (EÜT 1998, L 97, lk 2) ja millega on keelatud Tuneesia töötajate diskrimineerimine sotsiaalvaldkonnas. See nõue jäi asjatuks, sest Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) jättis selle rahuldamata ning ei esitanud eelotsusetaotlust. Hageja pöördus seejärel Euroopa Inimõiguste Kohtusse. Viimane pidi selles kohtuasjas kindlaks määrama, kas Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) keeldumine Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamisest on vastuolus õigusega õiglasele kohtumenetlusele. Kasutades sama arutluskäiku, mida ta on järginud varasemates samalaadsetes kohtuasjades, otsustas Euroopa Inimõiguste Kohus, et riikide kohtud on Roomas 4. novembril 1950. aastal allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikli 6 punktiga 1 kohustatud põhjendama oma otsuseid, millega nad keelduvad eelotsusetaotluse esitamisest, kohaldatava õiguse seisukohast (artikkel 31).

15 — Kohtumäärus Abdallah (C-144/11, EU:C:2011:565, punkt 9 ja seal viidatud kohtupraktika) ja kohtuotsus FIRIN (C-107/13, EU:C:2014:151, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

42. Selle kohtutevahelise dialoogi raames täidab iga kohus oma ülesandeid üksteise vastavaid pädevusi vastastikku austades. Ometi ei ole see kohtulik koostöö „ühesuunaline“.[16] Kui Euroopa Kohus peab tegema kõik endast oleneva, et aidata eelotsusetaotluse esitanud kohtul tõlgendada ja rakendada liidu õigust õigesti, andes talle nimelt ulatusliku pädevuse pöörduda Euroopa Kohtusse[17], siis eelotsusetaotluse esitanud kohus omakorda peab arvestama Euroopa Kohtu eriomast funktsiooni selles valdkonnas ja seega püüdma anda talle kogu teabe ja kõik tõendid selleks, et Euroopa Kohus saaks täita oma ülesannet ELTL artiklis 267 seatud eesmärgi päraselt.

43. Euroopa Kohus nõuab seega, et eelotsusetaotlus sisaldaks lühiülevaadet asjassepuutuvatest faktilistest asjaoludest, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus on need tuvastanud, või vähemalt ülevaadet faktilistest andmetest, millel küsimused põhinevad. See peab sisaldama ka ülevaadet konkreetses asjas kohaldamisele kuuluvatest siseriiklikest õigusnormidest ja vajaduse korral asjakohasest siseriiklikust kohtupraktikast.[18]

44. Lõpuks peab eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitama, millistel põhjustel ta tõstatas liidu õigusnormide tõlgendamise või kehtivuse küsimuse, ning millist seost ta nende õigusnormide ja põhikohtuasjas kohaldatavate siseriiklike õigusnormide vahel näeb. Siinkohal tuleb märkida, et Euroopa Kohus võtab nende nõuete järgimise hindamiseks arvesse kohtuvaidluse laadi. Euroopa Kohus on seega seisukohal, et „[eelotsusetaotluse sisu kohta kehtestatud] nõudeid on hõlpsam täita, kui [see] taotlus […] on esitatud kontekstis, mis on mõne varasema eelotsusetaotluse tõttu juba laiemalt tuntud“[19]. Seevastu on Euroopa Kohus nõudlikum, kui nimetatud taotlus esitatakse konkurentsi ja riigihangete vaidluste raames, kuna neile on iseloomulikud keerulised faktilised ja õiguslikud asjaolud.[20]

45. See eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevus on õigustatud ka asjaoluga, et ainult see kohus teab otseselt vaidluse tekitanud asjaolusid ja see kohus üksi vastutab asjas tehtava kohtuotsuse eest.[21]

46. Peale selle ja lisaks ülevaatele faktilistest asjaoludest ja õiguslikust raamistikust nõuab Euroopa Kohus, et eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitaks põhjuseid, miks ta leiab, et vastus tema küsimustele on kohtuvaidluse lahendamiseks vajalik või tarvilik, kui need põhjused ei tulene üheselt kohtutoimikust.[22]

47. Need elemendid on tingimata vajalikud selleks, et Euroopa Kohtul oleks võimalik anda esitatud küsimusele kõiki vaidluse eripäraseid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid hinnates tarvilik ja usaldusväärne vastus. Siis saab ta tagada, et faktiline olukord, millel eelotsuse küsimus põhineb, kuulub tõepoolest liidu õiguse kohaldamisalasse, et küsimus on asjakohane ja samuti, et see ei ole hüpoteetiline.[23] Tuletan meelde, et Euroopa Kohtu ülesanne ei ole mitte esitada nõuandvaid arvamusi üldiste või hüpoteetiliste küsimuste kohta, vaid aidata kaasa õigusemõistmisele liikmesriikides, andes liidu õiguse tarvikliku ja õige tõlgenduse. Seega on Euroopa Kohus pädev otsustama üksnes liidu õigusnormide tõlgenduse või kehtivuse üle, lähtudes talle liikmesriigi kohtu poolt esitatud asjaoludest.[24]

16 — Kordan väljendit, mida kasutas kohtujurist Wahl oma ettepanekus kohtuasjas Venturini jt (C-159/12-C-161/12, EU:C:2013:529, punkt 56 jj).

17 — Kohtuotsus Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

18 — Kohtumäärus Debiasi (C-560/11, EU:C:2012:802, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika) ja kohtuotsus Petru (C-268/13, EU:C:2014:2271, punkt 22). Vt ka kohtumäärus Abdallah (C-144/11, EU:C:2011:565, punkt 10 ja seal viidatud kohtupraktika).

19 — Kohtumäärus 3D I (C-107/14, EU:C:2014:2117, punkt 12).

20 — Vt konkurentsiõiguse valdkonnas kohtumäärus Fontaine (C-603/11, EU:C:2012:731, punkt 15) ja riigihankevaldkonnas kohtuotsus Azienda sanitaria locale n. 5 „Spezzino“ jt (C-113/13, EU:C:2014:2440, punktid 47 ja 48).

21 — Kohtumäärus Debiasi (C-613/10, EU:C:2011:266, punkt 20) ja kohtuotsus Gauweiler jt (C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 24).

22 — Kohtuotsus Foglia (244/80, EU:C:1981:302, punkt 17) ja kohtumäärus Talasca (C-19/14, EU:C:2014:2049, punkt 28).

23 — Vt näiteks kohtuotsus Konstantinides (C-475/11, EU:C:2013:542, punkt 61) ja kohtumäärused Mlamali (C-257/13, EU:C:2013:763, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika) ja Szabó (C-204/14, EU:C:2014:2220, punkt 22 jj).

24 — Kohtumäärus Talasca (C-19/14, EU:C:2014:2049, punkt 18 ja seal viidatud kohtupraktika) ja kohtuotsus Gauweiler jt (C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 15).

48. Pealegi on eelotsusetaotluses sisalduv teave vajalik liikmesriikide valitsustele, nagu ka teistele huvitatud pooltele, et nad saaksid esitada seisukohti vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklile 23.[25] Huvitatud pooltele edastatakse nimelt ainult eelotsusetaotlused, mitte aga liikmesriigi kohtutoimik, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus võib olla Euroopa Kohtule saatnud.[26]

49. Tuleb märkida, et Euroopa Kohus ei nõua, et eelotsust taotlev kohus tuvastaks enne Euroopa Kohtusse pöördumist kõik faktilised asjaolud ja esitaks õiguslikud hinnangud, mida tal tuleb oma õigusemõistmise ülesannete raames teha.[27]

50. Euroopa Kohus mõistagi leiab, et olenevalt asjaoludest võib olla eelistatav, et kohtuasja faktilised asjaolud on tuvastatud ja liikmesriigi puhtalt siseõiguslikud probleemid on talle eelotsusetaotluse esitamise ajaks lahendatud. Ta tunnistab siiski, et see, millises menetluse staadiumis talle eelotsusetaotlus esitada, on ainult eelotsusetaotlust esitava kohtu otsustada[28], sest siin on tegu menetlusökonoomia ja otstarbekuse kaalutlustega, mida hindab jällegi ainult eelotsusetaotlust esitav kohus. Kuna viimasele on nimelt ainsana otseselt teada kohtuasja faktilised asjaolud ja poolte argumendid, on temal seega kõige parem hinnata, millises menetluse staadiumis on tal vaja liidu õiguse tõlgendamist Euroopa Kohtu poolt.

51. Need nõuded eelotsusetaotluse sisu kohta on otsesõnu esitatud Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 94, „mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks ELTL artikli 267 järgse koostöö raames teadma ning millest ta peab *rangelt* kinni pidama“.[29]

52. Kodukorra artiklis 94 on märgitud:

„Lisaks Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimustele märgitakse eelotsusetaotluses:

a) lühiülevaade vaidluse esemest ja asjassepuutuvatest asjaoludest, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus on need välja selgitanud, või vähemalt ülevaade faktilistest andmetest, millel eelotsuse küsimused põhinevad;

b) ülevaade kohaldamisele kuuluvatest siseriiklikest õigusnormidest ja vajaduse korral asjakohasest siseriiklikust kohtupraktikast;

c) selgitus, millistel põhjustel siseriiklik kohus tõstatas liidu õigusnormide tõlgendamise või kehtivuse küsimuse ning millist seost ta nende õigusnormide ja põhikohtuasjas kohaldatavate siseriiklike õigusnormide vahel näeb. “

53. Kui selle artikli punktid a ja b puudutavad Euroopa Kohtule esitatud kohtuasja faktiliste asjaolude ja õigusliku raamistiku kirjeldust, siis selle artikli punktis c on ette nähtud otseses mõttes taotluse põhjendamine.[30]

25 — Kohtumäärus Abdallah (C-144/11, EU:C:2011:565, punkt 11 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 — Kohtumäärus 3D I (C-107/14, EU:C:2014:2117, punkt 9). Vt ka kohtuotsus Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756, punkt 85 ja seal viidatud kohtupraktika) ja kohtumäärus D'Aniello jt (C-89/13, EU:C:2014:299, punkt 17).

27 — Kohtuotsused Winner Wetten (C-409/06, EU:C:2010:503, punkt 39) ja VEBIC (C-439/08, EU:C:2010:739, punkt 47).

28 — Vt nimelt kohtuotsus Irish Creamery Milk Suppliers Association jt (36/80 ja 71/80, EU:C:1981:62, punktid 6 ja 7 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 — Vt kohtumäärus Talasca (C-19/14, EU:C:2014:2049, punkt 21). Kohtujuristi kursiiv.

30 — Kohtuotsus Gullotta ja Farmacia di Gullotta Davide & C. (C-497/12, EU:C:2015:436, punkt 17).

54. Need nõuded on esitatud ka Euroopa Liidu Kohtu soovitustes liikmesriikide kohtutele eelotsuse taotlemiseks [31]. Nende soovituste punktist 22 eelotsusetaotluse vormi ja sisu kohta nähtub, et see peab „olema piisavalt täielik ja sisaldama kogu asjakohast teavet, et nii Euroopa Kohus kui ka huvitatud isikud, kellel on õigus oma seisukohad esitada, saaksid piisavalt selge ülevaate põhikohtuasja faktilistest ja õiguslikest asjaoludest".

55. See punkt 22 meenutab kodukorra artiklit 94 eelotsusetaotluse sisu kohta.

56. Need elemendid näitavad, kui peaks vaja olema, et põhikohtuasja faktiliste asjaolude ja õigusliku raamistiku kirjeldus on eelotsusetaotluse põhi- kui mitte peamine element ja selle puudumine on eelotsusetaotluse ilmselge vastuvõetamatuse põhjus. [32]

57. Peale selle tuleb meeles pidada, et need menetluslikud nõuded on üle võetud EIÕK protokolli nr 16 [33] artiklisse 1 nõuandva arvamuse taotluse esitamiseks Euroopa Inimõiguste Kohtule. See artikkel nõuab nimelt, et riikide kohtud põhjendaksid oma taotlust ja esitaksid „asjassepuutuvad menetluses oleva kohtuasja õigusliku ja faktilise konteksti andmed", ilma milleta lükatakse arvamuse taotlus tagasi.

58. Nimetatud protokoll ei ole praeguseks jõustunud, kuid see ei takista tõdeda, et nõuandva arvamuse mehhanism, mis tahetakse sellega kehtestada, on tugevalt inspireeritud eelotsusetaotluse toimimisest, mis näitab, et tunnustatakse ilmselgelt eelotsusetaotlust, mille olemust ja toimimist ei saa vaidlustada.

59. Neid elemente arvestades tuleb tõdeda, et esitades kohtuasjas C-554/14 esitatud eelotsusetaotluses selle kohtuasja faktilised asjaolud ja õigusliku raamistiku, Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) üksnes järgis liidu seadusandja ja Euroopa Kohtu poolt ELTL artikli 267 rakendamiseks kehtestatud norme.

60. Kui Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) selliselt toimides rikub NPK õigusnorme, siis on seevastu oluline märkida, et tema toimimisviis on täies kooskõlas Bulgaaria tsiviil- ja halduskohtute eelotsusetaotluse esitamist reguleerivate siseriiklike õigusnormidega.

61. Nagu ma nimelt oma sissejuhatavas eessõnas märkisin, on GPK VII osa 59. peatükis täpsustatud kõik Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamisele kehtivad menetlusnormid.

62. GPK artiklitega 628-633 on Bulgaaria õigusesse üle võetud siseriikliku kohtu esitatava eelotsusetaotluse tingimused ja õiguslikud tagajärjed ja konkreetselt ELTL artikli 267 tingimused, nagu ka Euroopa Kohtu praktika.

63. GPK artiklites 628 ja 629 on täpsustatud asjaolud, mille esinemisel on siseriiklikul kohtul õigus või kohustus pöörduda eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtusse.

64. GPK artiklis 630 on omakorda kehtestatud eelotsusetaotluse sisule kohaldatavad nõuded.

65. Selle artikli lõikes 1 on väga suurel määral reprodutseeritud kodukorra artiklis 94, nagu ka soovituste punktis 22 kehtestatud nõuded, sest selles on täpsustatud – tuletan meelde –, et „[e]elotsusetaotlus peab sisaldama kohtuvaidluse faktiliste asjaolude kirjeldust, kohaldatavat siseriiklikku õigust, täpset viidet õigusnormile või aktile, mille tõlgendamist või mille kehtivuse hindamist taotletakse, põhjuseid, mille pärast eelotsuse taotlust esitav kohus leiab, et eelotsusetaotlus on kohtuasja õigesti käsitlemiseks vajalik ning samuti eelotsuse küsimuse sõnastust".

31 — ELT 2012, C 338, lk 1, edaspidi „soovitused".

32 — Vt nimelt kohtumäärus Debiasi (C-613/10, EU:C:2011:266) ja kohtuotsus Gauweiler jt (C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 25).

33 — Protokolli võttis vastu Euroopa Nõukogu ministrite komitee 10. juulil 2013. Selle protokolliga ette nähtud mehhanism võimaldab EIÕK osalisriikide kõige kõrgematel kohtutel esitada Euroopa Inimõiguste Kohtule nõuandva arvamuse taotlust EIÕK-s määratletud õiguste ja vabaduste tõlgendamise või rakendamise küsimustes.

66. Tuletan samuti meelde, et kuigi GPK VII osa 59. peatükis sätestatud nõuded on põhimõtteliselt ette nähtud ainult tsiviilkohtutele, on need kohaldatavad ka menetlustele, mis algatatakse halduskohtutes, ja seda vastavalt halduskohtumenetluse seadustiku [34] artiklile 144. Pealegi näib õiguskirjanduse kohaselt, et need on üldisemalt kohaldatavad kõikidele kohtumenetlustele, kuna see 59. peatükk on Bulgaaria kohtute jaoks – peale Konstitutsionen sad'i (konstitutsioonikohus) – eelotsusetaotluse kasutamise siseriiklik õiguslik alus. [35]

67. ELTL artiklis 267 ning Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 94 ja kohtupraktikas eelotsusetaotluse sisu kohta kehtestatud nõuded kuuluvad seega juriidilisse arsenali ja seda alates Bulgaaria Vabariigi liiduga ühinemisest 2007. aastal.

68. Asjaoluga, et kohtuasja C-554/14 põhikohtuasja menetlus on kriminaalmenetlus, ei saa õigustada seda, et eelotsusetaotlust esitav kohus võiks jätta selle kohtuasja faktilised asjaolud ja õigusliku raamistiku selgelt ja piisavalt kirjeldamata. Otse vastupidi, see nõue on siin veelgi rangem, kuna selle kohtuasja tulemusel võidakse rakendada vabadusekaotuslikke meetmeid, mis võetakse siseriiklike õigusaktide alusel, mis on liidus kõige vähem ühtlustatud, ja mis seonduvad faktiliste asjaoludega, mida tuleks arusaadavalt selgitada.

69. Neid elemente arvestades ei ole erinevus tsiviil- ja halduskohtumenetlustes eelotsusetaotluse esitamist reguleerivate ning ELTL artiklis 267 ja kodukorra artiklis 94 kehtestatud korra üle võtnud normide ja kõnealustes kriminaalasjades kohaldatava normi vahel seega põhjendatud ega järjekindel.

70. Kui käesolevas kohtuasjas Sofia linna prokuratuur leiab, et kohtuasja C-554/14 faktiliste asjaolude ja õigusliku raamistiku esitamisega Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) rikkus harta artiklis 47 sätestatud õigust erapooletule kohtule ja selle artiklis 48 ette nähtud õigust süütuse presumptsioonile, siis need kartused on pealegi täiesti alusetud.

71. Eelotsusetaotlust esitava kohtu kohustus oma eelotsusetaotlust põhjendada ja esitada kõik kohtuvaidluse mõistmiseks vajalikud faktilised ja õiguslikud andmed võib mitte menetluse õiglusele varju heita, vaid seda pigem tagada, tingimusel mõistagi, et ELTL artiklis 267 ja kodukorra artiklis 94 kehtestatud korda rakendatakse õigesti.

72. Üksnes asjaolu, et Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) esitas oma eelotsusetaotluses kohtuasjas C-554/14 faktilised asjaolud ja õigusliku raamistiku, ei ole tõendus erapoolikusest, mis sunniks teda ennast kohtuasjast taandama, ega süütuse presumptsiooni põhimõtte rikkumine.

2. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu erapooletuse kohustus

73. Nii Euroopa Kohtul kui ka Euroopa Inimõiguste Kohtul on oma kohtupraktika jooksul tulnud määratleda mõistet „erapooletu kohus", nagu see on sätestatud vastavalt harta artiklis 47 ja EIÕK artikli 6 punktis 1. [36]

74. Euroopa Kohus on muide võtnud kohtuniku sõltumatuse, milles erapooletus on üks aspektidest [37], mõiste „kohus" [38] ELTL artikli 267 tähenduses määratlemise kriteeriumiks. Kohtu erapooletust tuleb seega käsitada eelotsusetaotluse esitamise ühe tingimusena.

34 — Vt käesoleva ettepaneku joonealune märkus 8.

35 — Vt Bulgaaria aruanne, mille on koostanud Fartunova, M., *op. cit.*, lk 147.

36 — Vt selle kohta artikli 6 juhend, mis on kättesaadav veebisaidil http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_FRA.pdf.

37 — Kohtuotsus TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

38 — Kohtuotsus TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punkt 27).

75. Eeldatakse, et kohtunik on erapooletu [39], see tähendab eelarvamusteta või mõnda poolt eelistamata. [40]

76. Euroopa Inimõiguste Kohus hindab seega kohtu erapooletust subjektiivse hindamise käigus, mis seisneb selles, et määratakse kindlaks kohtuniku isiklik veendumus ja võetakse arvesse tema käitumist, nimelt kas ta ilmutab isiklikke eelarvamusi või erapoolikust kohtuasjas või kas ta on näidanud üles vaenulikkust. [41]

77. Lisaks on objektiivsema hindamise põhjal erapooletu niisugune kohus, mille jaoks on kohtuvaidluse lahendamisel vaid ainult üks huvi – see on rangelt õigusnormi kohaldamine. [42] Seega tähendab erapooletus olenemata kohtuniku isiklikust käitumisest, et kohus on igasuguste väliste mõjude suhtes puutumatu ja vastanduvate huvide suhtes neutraalne. [43]

78. Igasuguste õiguspäraste kahtluste kaotamiseks õigussubjektide silmis ja selleks et kaitsta usaldustunnet, mida peab erapooletus äratama (vastavalt ütlusele „justice must not only be done, it must also be seen to be done“ [44]), tuleb erapooletuse nõudest lähtuvalt seega vastu võtta õigusnormid nimelt kohtu koosseisu, selle liikmete nimetamise, ametiaja kestuse, nagu ka ametist loobumise põhjuste, taandamise ja tagandamise kohta. [45]

79. Käesolevas kohtuasjas tuleneks harta artiklis 47 sätestatud õiguse võimalik rikkumine mitte õigusaktides kehtestatud korrast, vaid eelotsusetaotluse esitanud kohtu käitumisest.

80. Sofia linna prokuratuur leiab nimelt, et eelotsusetaotluses märgitud andmetest piisab selleks, et kahelda hiljem vaidlust lahendava Sofiyski gradski sadi (Sofia linnakohus) erapooletuses.

81. Kuna see kohus esitas oma eelotsusetaotluses kohtuasjas C-554/14 selle kohtuasja faktilised asjaolud ja õigusliku raamistiku, siis on ta prokuratuuri arvates avaldanud „esialgset seisukohta“ enne, kui kohus oleks nimetatud kohtuasjas nõu pidanud. See on tema hinnangul NPK artikli 29 kohaselt „erapooletuse“ erijuhtum, mis sunnib eelotsusetaotluse esitanud kohut ennast menetlusest taandama. Nagu käesolevas kohtuasjas eelotsusetaotlusest nähtub, kuulub vähimgi viide kohtu poolt kohtuasja faktilistele asjaoludele või nende õiguslikule kvalifitseerimisele selle artikli alla ja annab põhjuse see kohus taandada.

82. Käesolevas kohtuasjas on need kartused täiesti alusetud.

83. Euroopa Inimõiguste Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et üksnes asjaolu, et kohus teeb enne menetlust otsuseid, ei või iseenesest õigustada kartusi tema erapooletuse suhtes. Loeb see, millises ulatuses meetmeid võetakse. [46] Kui eelotsusetaotluse esitamine Euroopa Kohtule kujutab endast kohtuotsust, siis selle raames esitatud kohtuasjale omaste faktiliste ja õiguslike andmete selgitus on ikkagi lihtsalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu tuvastus, kusjuures see kohus ei anna pealegi mingit õiguslikku kvalifikatsiooni käesolevas kohtuasjas esitatud eelotsusetaotluse punktis 8 osutatud kohtupraktika vastaselt.

39 — Euroopa Inimõiguste Kohus, Le Compte, Van Leuven ja De Meyere *vs.* Belgia, 23. juuni 1981, A-seeria, nr 43, punkt 58.

40 — Euroopa Inimõiguste Kohus, Wettstein *vs.* Šveits, nr 33958/96, punkt 43, CEDH 2000-XII, ja Micallef *vs.* Malta, nr 17056/06, punkt 93, CEDH 2009.

41 — Euroopa Inimõiguste Kohus, Buscemi *vs.* Itaalia, nr 29569/95, punktid 67 ja 68,CEDH 1999-VI.

42 — Kohtuotsus TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 — Kohtuotsus TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

44 — Vaja ei ole mitte ainult, et õigust mõistetaks, vaid ka, et õigusemõistmine oleks kõigile näha ja teada.

45 — Kohtuotsus TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika. Vt ka eespool viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus Micallef *vs.* Malta, punktid 98 ja 99.

46 — Euroopa Inimõiguste Kohus, Morel *vs.* Prantsusmaa, nr 34130/96, punkt 45, CEDH 2000-VI.

84. Õigupoolest tuleb tõdeda, et eelotsusetaotluse punkt 2 kohtuasjas C-554/14 käsitleb „kohtuasja asjaolusid“, punkt 3 puudutab „materiaalõigust, mis on kohaldatav muudele küsimustele, mida ei ole eelotsusetaotluses esitatud, kuid mille tõttu on põhjendatud eelotsusetaotluse esitamine Euroopa Kohtule“ ja punkt 4 puudutab „põhikohtuasjas arutatava õigusküsimuse lahendamisele kohaldatavat materiaalõigust“.

85. Nende punktide hoolikal analüüsimisel ei reeda ükski neist mingit eelotsusetaotluse esitanud kohtu eelarvamust või kellegi poolele asumist.

86. Selle kirjelduse üksikasjad näitavad – vastupidi – kohtutoimiku põhjalikku tundmist, mis minu arvates ei anna alust kahtlustada seda kohut erapoolikuses. Isegi kui see kohus annaks kättesaadavatele andmetele esialgse hinnangu, on Euroopa Inimõiguste Kohus korduvalt otsustanud, et niisugust hinnangut ei saa käsitada eelarvamusliku lõpliku hinnanguna.[47]

87. Neid asjaolusid arvestades ei võimalda miski seega väita, et kuna Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) esitas oma eelotsusetaotluses kohtuasja C-554/14 faktilised asjaolud ja õigusliku raamistiku, siis on ta rikkunud oma erapooletuse kohustust, mida nõuab harta artikkel 47.

3. Õiguse süütuse presumptsioonile järgimine

88. Siin samuti tuleneks harta artiklis 48 tagatud õiguse võimalik rikkumine mitte õigusaktides kehtestatud korrast, vaid eelotsusetaotlust esitava kohtu käitumisest.

89. Küsimus on seega selles, kas eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud põhjendus kohtuasja C-554/14 faktiliste asjaolude ja õigusliku raamistiku kirjelduses annab alust arvata, et see kohus peab asjaomast isikut õigusrikkumises süüdi olevaks, kui isiku süüd ei ole tõendatud.[48] Vaieldamatult oleks niisugune ennatlik arvamuse avaldamine eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt süütuse presumptsiooni rikkumine.[49]

90. Selles kohtuasjas aga sellist asja ei ole juhtunud.

91. Iga süüdistatava õigus sellele, et tema puhul eeldatakse süütust, ei saa nimelt kehtida isiku puhul, kes on asjaomases õigusrikkumises süüdi mõistetud[50], nagu seda oli A. Ognyanov.[51]

92. Igal juhul ei tohi unustada, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu eelotsusetaotluse ainus eesmärk on saada liidu õiguse õige tõlgendus – seda, kas selle tõlgenduse põhjal tuleb asjaomane isik kõne all olevates tegudes süütuks tunnistada või süüdi mõista, hindab ainult ja isiklikult see kohus.

93. Neid põhjendusi arvestades olen seisukohal, et üksnes asjaolu, et Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) esitas oma kohtuasjas C-554/14 esitatud eelotsusetaotluses selle kohtuasja faktilised asjaolud ja õigusliku raamistiku, ei näita tema erapoolikust, mis sunniks teda ennast sellest kohtuasjast taandama, ega süütuse presumptsiooni põhimõtte rikkumine.

94. Seega, kui ELTL artiklis 267 ja kodukorra artiklis 94 eelotsusetaotluse esitamiseks kehtestatud korda õigesti kohaldada, ei heida need kahtlusevarju eelotsusetaotluse esitanud kohtu erapooletusele ega riku õigust süütuse presumptsioonile, mis on vastavalt sätestatud harta artiklites 47 ja 48.

47 — *Idem.*

48 — Vt nimelt Euroopa Inimõiguste Kohus, Nerattini *vs.* Kreeka, nr 43529/07, punkt 23.

49 — Vt nimelt Euroopa Inimõiguste Kohus, Garycki *vs.* Poola, nr 14348/02, punkt 66, ja Nestak *vs.* Slovakkia, nr 65559/01, punkt 88.

50 — Euroopa Inimõiguste Kohus, Phillips *vs.* Ühendkuningriik, nr 41087/98, punkt 35, CEDH 2001-VII.

51 — Tuletan nimelt meelde, et A. Ognyanovile oli pärast tema Taani kohtu tehtud kohtuotsuses tuvastatud õigusrikkumistes süüdi mõistmist juba määratud vabadusekaotuslik karistus.

95. Siinkohal tuleb minu analüüsis tõdeda, et kõnealune siseriiklik norm, nagu seda on tõlgendanud Varhoven kasatsionen sad (kõrgeim kassatsioonikohus), võib Bulgaaria kriminaalkohtul takistada eelotsusetaotluse esitamist, kui mitte teda sellest loobuma sundida, sekkudes sel viisil tema eriomastesse õigustesse, mis on talle antud ELTL artikliga 267 ja Euroopa Kohtu kohtupraktikaga.

96. Seda normi kohaldades tuleks ta nimelt mitte üksnes taandada, vaid talle tuleks määrata ka distsiplinaarkaristus, sest ta esitas oma eelotsusetaotluses kooskõlas ELTL artiklis 267 ja kodukorra artiklis 94 kehtestatud korraga kohtuasja faktilised asjaolud ja õigusliku raamistiku.

97. Jõuame absurdse ja paradoksaalse tulemuseni, et kohut, mis esitab liidu õiguse kohaselt eelotsusetaotluse, loetakse sel juhul siseriikliku õiguse kohaselt menetlusosaliste põhitagatisi rikkunuks.

98. Niisugune norm on ilmselgelt vastuolus liidu õigusele endale sisemiselt omaste nõuetega, sest selle tagajärjel väheneb liidu õiguse tõhusus seetõttu, et see sunnib Bulgaaria kriminaalkohut Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamisest loobuma.

99. Esiteks tuletas Euroopa Kohus kohtuotsuses Elchinov [52], mis käsitleb eelotsusetaotlust, mille esitas Administrativen sad Sofia-grad (Sofia linna halduskohus), meelde, et liikmesriikide kohtutel peab olema ulatuslikum võim liidu õiguse kohaldamiseks, kuna ELTL artikkel 267 annab neile kõige suurema pädevuse asja saatmiseks Euroopa Kohtusse, kui nad leiavad, et nende lahendada olevas asjas on tekkinud küsimusi, mis puudutavad liidu õigusnormi tõlgendamist või selle kehtivuse hindamist ning mis on vajalikud menetluses oleva asja lahendamiseks. [53]

100. Euroopa Kohus leidis, et mis tahes laadi siseriikliku menetlusnormiga ei tohi takistada siseriiklikel kohtutel pöörduda Euroopa Kohtusse, tuletades ühtlasi meelde, et õigus esitada eelotsusetaotlus on nende esimeses menetlusastmes otsuseid tegevate kohtute eriõigus, mida nad peavad saama kasutada kõikides menetluse staadiumites. [54]

101. Teiseks tuletan meelde, et Euroopa Inimõiguste Kohus otsustas oma eespool viidatud kohtuotsuses Dhahbi *vs.* Itaalia, et kui eelotsusetaotluse mehhanism on olemas, siis liikmesriigi kohtu keeldumine eelotsusetaotluse esitamisest võib teatud asjaoludel kahjustada menetluse õiglust ja rikkuda õigust õiglasele kohtumenetlusele, nagu see on sätestatud EIÕK artikli 6 punktis 1. Selles asjas jõudis nimetatud kohus niisugusele järeldusele, kuna ta tuvastas, et liikmesriigi kohus oli täiesti meelevaldselt ja ilma igasuguse põhjenduseta Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamisest keeldunud.

102. Kui liikmesriigi kohus peaks keelduma eelotsusetaotluse esitamisest põhjusel, et ta võidakse mitte üksnes menetlusest taandada, vaid teda ka karistatakse distsiplinaarkorras, sest ta esitab kohtuasja faktilised asjaolud ja õigusliku raamistiku, oleks see kindlalt EIÕK artikli 6 rikkumine.

103. Neid asjaolusid arvestades ei ole seega mingit kahtlust, et liidu õigusega ja konkreetselt ELTL artikliga 267 ja kodukorra artikliga 94 on vastuolus niisugune siseriiklik norm, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mis võib – kui see peaks jõusse jääma – väga tõsiselt kahjustada eelotsusetaotluse mehhanismi ja ühes sellega Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahel loodud koostööd ning ohustaks liidu õiguse esmasust.

104. Teen seega Euroopa Kohtule ettepaneku otsustada, et ELTL artiklit 267 ja kodukorra artiklit 94 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugune siseriiklik norm nagu käesolevas asjas käsitletav norm, mis sunnib eelotsusetaotluse esitanud kohut ennast kohtuasjast taandama põhjusel, et ta esitas oma eelotsusetaotluses selle kohtuasja faktilised asjaolud ja õigusliku raamistiku.

52 — C-173/09, EU:C:2010:581.

53 — Punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika.

54 — Kohtuotsus Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punktid 25 ja 26 ning seal viidatud kohtupraktika).

B. *Teine küsimus*

105. Oma teise küsimusega küsib Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) Euroopa Kohtult sisuliselt, kas ELTL artikliga 267 ja kodukorra artikliga 94 on vastuolus see, et eelotsusetaotluse esitanud kohus kuulab pärast seda, kui Euroopa Kohus on teinud kohtuotsuse, pooled uuesti ära ja teeb uusi menetlustoiminguid ning sellest tulenevalt muudab oma eelotsusetaotluses tehtud tuvastusi.

106. Kõigepealt on väljakujunenud kohtupraktika kohaselt üksnes liikmesriigi kohtu otsustada, millises menetluse staadiumis tuleb esitada eelotsusetaotlus Euroopa Kohtule.[55]

107. Kuigi Euroopa Kohus leiab, et isegi kui asjaolusid arvestades tundub kasulik, et Euroopa Kohtule eelotsuse esitamise ajaks võiksid kõik puhtalt siseriikliku õiguse küsimused olla lahendatud[56], tunnistab ta ometi, et siseriiklikel kohtutel on ka vabadus kasutada seda pädevust menetluse mis tahes hetkel, mida nad loevad sobivaks.[57] Eelotsusetaotluse esitamise ajahetke valik sõltub õigupoolest menetlusökonoomia ja otstarbekuse kaalutlustest, mida hindab ainult see kohus, sest talle ainsana on otseselt teada kohtuasja faktilised asjaolud ja poolte argumendid.

108. Lisaks sellele kohtupraktikale ei ole ühegi liidu õiguse normiga eelotsusetaotluse esitanud kohtul keelatud pärast eelotsusetaotluse esitamist tema menetluses oleva kohtuasja analüüsimise käigus muuta oma hinnangut asjaomastele faktilistele asjaoludele ja õiguslikule raamistikule.

109. See õigus kuulub tegelikult liikmesriikide institutsioonilisse ja menetluslikku autonoomiasse ja Euroopa Kohus ei ole seega pädev otsustama siseriiklike menetlusnormide konkreetse kohaldamise üle.

110. Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ainult siseriiklik kohus pädev hindama siseriiklike sätete ulatust ja viisi, kuidas neid tuleb kohaldada. Seepärast peab pärast seda, kui Euroopa Kohus on teinud kohtuotsuse, see kohus jätkama põhikohtuasja menetlemist vastavalt kohtukorraldust ja -menetlust reguleerivatele siseriiklikele õigusnormidele ja järgides poolte põhiõigusi.

111. Tema ainus kohustus selles menetluse staadiumis on tagada Euroopa Kohtu antud liidu õiguse tõlgenduse täielik õigusmõju. Tuleb nimelt arvestada, et Euroopa Kohtu antud vastustega kehtestatakse eelotsusetaotluse esitanud kohtule määrav ja siduv liidu õiguse tõlgendus, kuna Euroopa Kohtu ülesanne ELTL artikli 267 raames ei ole anda nõuandvaid arvamusi.[58]

112. Kõiki neid asjaolusid arvestades tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule vastata, et ELTL artikliga 267 ja kodukorra artikliga 94 ei ole liikmesriikide institutsioonilist ja menetluslikku autonoomiat arvestades vastuolus see, et eelotsusetaotluse esitanud kohus kuulab pärast seda, kui Euroopa Kohus on teinud kohtuotsuse, pooled uuesti ära ja teeb uued menetlustoimingud ning sellest tulenevalt muudab oma eelotsusetaotluse raames tehtud tuvastusi, tingimusel et ta tagab Euroopa Kohtu antud liidu õiguse tõlgenduse täieliku õigusmõju.

55 — Vt nimelt kohtuotsused Irish Creamery Milk Suppliers Association jt (36/80 ja 71/80, EU:C:1981:62, punkt 7) ja Sibilio (C-157/11, EU:C:2012:148, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

56 — Kohtuotsus Melki ja Abdeli (C-188/10 ja C-189/10, EU:C:2010:363, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).

57 — Kohtuotsus Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

58 — Vt nimelt kohtuotsus Kleinwort Benson (C-346/93, EU:C:1995:85, punkt 24).

C. Kolmas küsimus

113. Kui Euroopa Kohus peaks otsustama, et niisugune siseriiklik norm nagu see, mida käsitletakse käesolevas asjas, on ELTL artikliga 267 ja kodukorra artikliga 94 vastuolus, siis küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus oma kolmanda küsimusega sisuliselt, kas liidu õigusega oleks vastuolus see, kui kohus otsustaks asjaomase siseriikliku normi kohaldamisel ennast asjast taandada põhjusel, et see norm tagab tema arvates menetlusosaliste põhiõiguste suurema kaitse.

114. Teisisõnu, kas liidu õigusega on vastuolus, et eelotsusetaotluse esitanud kohus kohaldab siseriiklikku normi, kuigi see on tunnistatud liidu õigusega vastuolus olevaks?

115. Vastuses sellele küsimusele ei ole mingit kahtlust. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on kohustatud niisuguse normi kõrvale jätma.

116. ELTL artikkel 280 sätestab: „Euroopa […] Kohtu otsused pööratakse täitmisele […]“. See põhimõte on muide sõnaselgelt sätestatud GPK artiklis 633.

117. Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb seega, et eelotsusemenetluses tehtud Euroopa Kohtu otsus käsitletavate liidu õigusenormide tõlgendamise kohta on liikmesriigi kohtule põhikohtuasja lahendamisel siduv.[59] Nagu ma käesoleva ettepaneku punktis 111 märkisin, ei esita Euroopa Kohus ELTL artikli 267 raames nõuandvat arvamust.

118. Kui Euroopa Kohus peaks leidma, et niisugune siseriiklik norm nagu see, mida käsitletakse käesolevas asjas, on vastuolus ELTL artikliga 267 - mis on vahetult kohaldatav õigusnorm -, siis on siseriiklik kohus seega kohustatud jätma selle siseriikliku normi kohaldamata, et kindlustada liidu õiguse esmasus, tõhusus ja ühtsus.[60]

V. **Ettepanek**

119. Eespool toodud arutluskäiku arvesse võttes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Sofiyski gradski sadi (Sofia linnakohus) esitatud küsimustele järgmiselt:

1. ELTL artiklit 267 ja Euroopa Kohtu kodukorra artiklit 94 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugune siseriiklik norm nagu see, mida käsitletakse käesolevas asjas, mis sunnib eelotsusetaotluse esitanud kohut ennast kohtuasjast taandama põhjusel, et ta esitas oma eelotsusetaotluses Euroopa Kohtule selle kohtuasja faktilised asjaolud ja õigusliku raamistiku, ja seda kooskõlas nendes õigusnormides kehtestatud korraga.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus on ELTL artiklis 280 sedastatud põhimõtet arvestades kohustatud jätma kõnealuse siseriikliku normi kohaldamata.

2. ELTL artiklit 267 ja Euroopa Kohtu kodukorra artiklit 94 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole liikmesriikide institutsioonilist ja menetluslikku autonoomiat arvestades vastuolus see, eelotsusetaotluse esitanud kohus kuulab pärast seda, kui Euroopa Kohus on teinud kohtuotsuse, pooled uuesti ära ja teeb uued menetlustoimingud ning sellest tulenevalt muudab oma eelotsusetaotluse raames tehtud tuvastusi, tingimusel et ta tagab Euroopa Kohtu antud liidu õiguse tõlgenduse täieliku õigusmõju.

59 — Kohtuotsus Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punktid 29 ja 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

60 — Vt kohtuotsuss Melki ja Abdeli (C-188/10 ja C-189/10, EU:C:2010:363, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika) ja Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).